בסוד שיח

ובכל זאת מהו הגבול?

הרה"ג שלמה אבינר שליט"א מפאורות הציונות הד־תית, כותב ב"באהבה ובאמונה", בגיליון שבוע שעבר, פרשת ואתחנן, תחת הכותרת: "אולי הגיע הזמן לאמוב את המשפט הבא: "גם חד"לים צריכים לנשוג בכוד ב"מ דתיקים" שאינם בקו שלהם. אם יפסלו אשו את אלו רק בגלל שוני בדעות, נסרנו עם אחדות ישראל תלילה..." ומוסיף הרב אבינר: "אודבה, הסיסמה שלנו בחיים צריכה להיות: חיפוש אהבת חינם בכל הדרכים האפשריות". ומכיוון שדבריו של הרב שלמה אבינר "נוגעים ונעשים" נשאלת השאלה ובכל זאת מהו הגבול בלהנשג בכבוד", כדי להגן על היחד הציבור המתלבט והבלתי בוגר דיו, והנשטף על־ידי תקשורת משחיתה עד לאובדן ההכרה?

את השאלה הזאת לא אני מעלה, היא חוזרת על עצמה כל כמה ימים מפי ראשי ישיבות ד"מים חשובים במוסדות הציונות הדתית. הללו סבורים כי היחד הציבור זקוק לאמירות ברוחות ועליהן לכלול גם גינוי אפילו חריף של אותם אלה שרומסות התורה בפיהם אך הם מתבלים בה לעתים קרובות "והמה ממש" – כלשונם.

סיפרה לי אישיות תורנית כי כאשר הציגה בפני הרה"ג אביגדור בנבנאל שליט"א קטעים מדברי הגות תורניים והלכתיים של אחד מראשי ישיבות הסדר, אמר בכאב רב לאחד עיון בהם: "לא נותר לי אלא לקרוע קרי־עה ולשבת על הריצפה".

גיליתי סקרנות רבה כדי להבין במה דברים אמורים, ולצורך כך קיבלתי תמליל מדוייק של "קסטה" ובה הק־לטה של שיעור מפיו של אותו ראש ישיבת הסדר. המ־דובר בשיעור ב"אורות מהלך האידיאות" של הראי"ה קוק זצ"ל.

ובך אומר ראש הישיבה לתלמידיו: "...אני אתן לכם דוגמא עכשווית, עכשיו, ספר, אני לא יודע אם קראתם את זה, של נירה קידר. זה ספר מאוד אוד... (מילה לא ברורה – ש.ש.) יש שם פיסורים על נשים שמפגינות על בגידה וניאוף ובמטרו של דבר מנענות את עצמן מלעשות את זה. האם זה ספר, מצד אחד אתה יכול להי־סתבל על זה, זה גדולת עצומה, גדולת עצומה, שבה לא מפיחים את הבעייה אלא מדובר על נשים שמתלי־בשות ונאבלות מבפנים על הבעייה אבל הבריקו לא. זה דבר מאוד כשמעותי מבחינה זאת. בחינה שנייה אבל, תשובה, כן בכלל מה הרב קוק היה אומר. שוב השאלה לא רק מה הרב קוק היה אומר צריך גם להשי־תדיר קצת מהשאלה הזאת השאלה היא מה היתה אומרת...

...יש הכוח דברים גבוהים עליונים מרוממים, שאנ־חנו עכשיו צריכים לברוק מה התנחייה החלכתית. הם לא צנועים עד הסוף, אבל הם גבוהים מאוד וברומה. הם גבוהים מאוד וברומה.

שאלה: מה למשל?

תשובה: רומנים. רומנים קלאסיים, הם לא קלאסיים, הם דברים גבוהים מאוד, שאלה שצריך ללבן אותה..."

זהו רק קטע קטן מתוך השיעור הזה ובגללו ושכמותו סבורים רבנים חשובים כי יש לפרוש במלחמה חזיתית מול אותו ראש ישיבת הסדר אלא שיש להמתין לעיתוי הי־ראוי. "לא שייך כאן אהבת־חינם ויש לשקול כיצד לנהוג במקרה המרומז, באופיות המרומזת, כדי להגן על נפשות רכות ולהבהיר תד־משמעית כי אין זו דרכה של תורה".

לאחר שעיינתי בחומר הרב שהונח לפני, סברתי להר־מי כי לא אני האיש הנכון לחוות דעת־תורה לגביו, אבל בהחלט הבנתי מדוע הדוברים עמי כה רחתים כאשר הם מזכירים את שמו של אותו ראש ישיבת הסדר.

אם אני מכיר את הנפשות הפועלות כאן, הרי שמער־לם לא יגיע "העיתוי הראוי" ואותו ראש ישיבה ימשיך בדרכו וכראות עיניו כדי להבטיח את האחדתו של הצי־בור וכחזילוני כלפיו, ובמיוחד התקשורת החילונית.

יהיה זה נכון אם יקום פתום מצומצם של אישי־תורה מוסכמים, שיהיה מעין "מוסד בודדות ואכיפה" לחילוקי דעות והשקפות בעולם התורה הציוני. זה דרוש כמו אוויר לנשימה כדי שבאמת ניתן יהיה לחלוק בכבוד זה לזה. באשר כל אחד מושך את עולמו לכיוון הדברי־לו נגרם נזק עצום לדור הצעיר וכבר רבים פונים עורף לדת־ישראל ולא מעטים בוגרי "ישיבת הסדר".

דרושה ועדת חקירה ומיד

מזה כמה חודשים שרצים סיפורים קשים על הנעשה בתחום ציון רשב"י במירון. אם ח"ו יתפוצצו הסיפורים הללו בתקשורת החילונית – חילול השם יגיע לשיאים שלא ידענום. כמה מן העמותות הפעילות בתחומי הציון טענות בדיקה לא רק בצד הכספי אלא גם בנדרי המוסר והצניעות, ואין ספק כי אם יקום גוף בעל סמכויות שאחת ולתמיד יעשה סדר ב"הר" – ייצא עם־ישראל נשכר מזה.

הלוואי ונשיא ועד הקרושות הספרדי, הרב הראשי לצפת, הרב שמואל אליהו שליט"א, ייזום מהלך שכזה ומה גם שמדובר באחד המקומות שחובה שהקדושה הד־סהה ישרו בו בכל עניין ודבר. הבל שם טעון בדיקה כולל "ועד הרבנים" המטפל בענייני הקשורים ל"הר" וכיצד קרה הרב שרייין (בבית־דין לא רשמי) החבר ב"ור עד הרבנים" הצטרף להרכב של בית־דין מתוך ניגוד אי־נטרס מחלט.

כמף רב עובר בציונרות של העמותות השונות הפע־לות במתחמי ציון רשב"י ולא ייתכן שלא תהיה ביקורת קפרנית על כל פרוטה שנכנסת לעמותות ליישום מט־רותיהן.

זוגות להפצת תורה
אמונה ויהדות – השמטה

הגרפיקאים בעתון אינם מתחשבים, לעתים, בטקסט הכתוב, ואם צריך לקצץ כמה שורות והזמן דוחק – מחפ־שים את הנקודה בסוף הקטע והיתר מושמט. כך קרה לי בשבוע שעבר ופרשיות הזוגות הנשארים מרביצי־תורה, אמונה ויהדות נשמטו לי כמה שמות:

הרב אהרון בינה ותעייתו מלכה (מייסרת מת"ן), הרב ברוך שלי ותעייתו רבקה, הרב אוהד תירוש ותעייתו רבקה (בניין שלם) הרב יצחק שילה ותעייתו יהדית, הרב ראר בן שרגיו ותעייתו שני. ובאמת זו רק רשימה חלקית.

טוב שיש גרפיקאים שמוכנים לשאת בכל המחולים ההאשמות.

"תחושה של תיעוב ודחייה"

הרב אהרון אנגלסל שליט"א מכהן כראש הישיבה לגילאי תיכון שכולה תורה וציון, במעלה חבר שכרחים ה' חברון. בשיחה המובאת כאן מתייחס הרב אנגלסל לנהיים (בציבור הדתי) אחר התרבות התת־מערבית הרקובה כרחך חייט.

"אין זה סוד שהשנים האחרונות הינן שנים של בירור בציבור הדתי לאומי. מזרי־נסיון לבנין עולם שלם יותר. מוקפר מבחינה הלכתית מוכוון ריחנית מער־למו של בית המרדש ושל תופשי התורה. רבותיו. ומאידך – התפתחות של דום תוש שלצדוך הדיון נקרא לו במינוח האמריקני שלו – מודרן אורתודוכס.

באים אנשים הנמנים על הציבור המרדני, מנערים עצמם מלפיתת הרבנים ומורישים קבל עם ועולם – הדינו לפניכם בצבעינו הטבעיים. ללא כחל ושרק, ללא צדקנות וממנה מזוייף של יראת שמים. כן – אנחנו שייכים לתברה הזו־לינית. אנחנו קוראים את הספרות הכללית, מבלים במקומות הבילוי שלהם ללא בישה או עכבות וכן – גם אנחנו צופים אדוקים בטלנובלות'. כל זה ביחד עם הליכה מסודרת לתפילות בבית הכנסת, השתתפות בשיעורי תורה ושייכות פעי־לה לחיי קהילה דתיים.

רומני שיש כאן אתגר חשוב ומעניין מאין כמותו לציבור תופשי התורה המ־סורתיים. אינני יודע עד כמה הדברים הבאים יחלחלו לאותם שעומדים מאחרי הציטוט הרשום לעיל, אך במערכות החשיבה הציבוריות שלנו חשוב שנרע מול איזו תופעה אנו מתמודדים.

'נמיד ידענו שישנם בתוכנו גוונים שונים, אך למרות זאת שאפני להיות קשורים ולמצוא את נקודות החיבור הרגות הקושרות את כולנו לרקמת חיים אחת'. איננו מוסתעים כלל מכך שיש בתוכנו אלו ההלכים לבתי קילנוע. בתוך עמנו אנחנו יושבים. תריך נתפסה שיטת חיים זאת כנהנתנית, כבאה מתוך הר־לשה וכבזו – ידענו שאין כאן על מה להיחלם, משום שבבסיס הדברים אין באמת מחלוקת.

האמירה הברוחה והברורה שאין אנו מתנים את עצמינו מ'מכמני' תת התרבות המערבית הרקובה, לא כתולשה, אלא כדרך חיים – מעמידה אותנו בעמדת מד־לוקת שצריכה להתבטא בבהירות וצלילות.

אין לנו רבו נגר שקספיר ופיאז'ה, נגר סארטר וקאנט. אבל יש לנו תחושה של תיעוב וחזיה לכל מה שמוצג היום מול סליניני נפשות יהדויות מעל מסכי טלוויזיה על שלל ערוציהם. לא צריך להיות צופה מושבע ומומחה גדול לטלוי־זיה כדי להבין את עומק השפל שאליו הגיעו מערכות התקשורת המהונית הללו.

הציונות הדתית חשה עצמה תריך, כנשר המחבר בין עולם התורה הישן, ובין הציונות החילונית והמודרנה. ירעה התנועה הדתית הלאומית שתקומת ישראל בארצו מתיובה כחות יצירה ובנין ולכן פיתוחה יחס אוהב לעולם החול. אך מא־דך יראה והבינה שללא תורה, ללא ביסוס רוחני עמוק לא תהיה תקומה לאומה. מנהיגיה הראשונים של התנועה הדתית־לאומית היו למופ. בחיבור זה שהתמזג באישיותם ולבד עסקנותם הציבורית, היו יודעי ספר מעמיקים. המדיגה הזאת התבטאה בסיסמה הפשוטה – 'תורה ועבודה' – ההפכה להיות למודל חיים תרש וכמו בכל חברה – להופעת טיפוסים מסוגים שונים בעלי מדרגות שונות של חי־בור בין העולמות הללו. מכחה השילוב במיחוד הזה מילאה התיעות הלאומית תפ־קיד הסטורי בקירוב יהדים הבאים מעולמות שונים, שלעיתים מתנגשים זה בזה. היא ייעה להראות שלכל כזה חיובי יש מקום בעולמה של יהדות התורה למצוא את מאחוד שבין העולמות. לעיתים עשתה זאת בהצלחה מרובה ולעיתים פחות, אך אין ספק שזו היתה נקודת העומק של מה שאנו מכנים בתואר – 'ציונות דתית'.

התחושה שאנו מאפשרים את החיבור שבין חלקי האומה השונים מכחו מה שאנו משלבים בתוכנו את הטוב שבכל העולמות, היתה רבת עוצמה. היא נשפה במפרשי התנועה הזאת ונתנה לה את כח הקיום וההמשך. ב"ה זכינו לקחת חלק חשוב בהתרקמות החזיים הלאומיים בארץ ישראל ומותר לנו לשאול את עצמנו שוב – מה נשאר מן הנשרי האם עוד זקוקים לתי האם אחרות בין העולמות אנו בונים או שהפכנו להיות המובן מאליו. זה שאין לו אמירה משל עצמו. זה שאי־נו נושא את רגל התורה ברמה ומאידך גם אינו מניף את רגל התרבות המער־בית, אלא ניצב לו בתוך ומנסה להנות משני העולמות?

האם הנוער שכלם כה מרבים לעסוק בו, במבוכותיו לעצמו ולהוריו, יראה בדרך זו מודל לחיקוי? האם נער או נערה שמבקשים לסלול את דרכם, שאינם כבולים עדיין למסורות של חברה ומשפחה, שנפשם מבקשת את האמת בכל עצמתה, יראו בדרך זו מודל לחיקוי?

לכן אדרבה – מתוך מבוכת החזות חושר הבהירות לגבי מקומנו בציבוריות הישראלית, עלינו לשוב את היסודות. להבין את העולם התרבותי האיתן שלנו, שהוא יודע לתת את המשקל הנכון לכל דבר טוב שבחיים. להעמיד בראש הסר־לם את שאיפת הקודש ובסדר יורד את כל שאר הדברים. שיודע להבדיל בין קודש לקודש ובין מותר ואסור. ומתוך שנתמיד בבנין החיים הרציניים האלו, תתעורר סימפטיה והערכה לדרכנו. הנוער ימצא מנוחה לנפשו הסוערת בבית־נו, והציבור הרחב שכה משתוקק ללחלוחית של חיים אינו מרצא אותה בציבו־רים אחרים, יגלה שמ־מעיין לנו, משיבי נפש ובוננים.

אסיים בסיפור אישי – במסגרת עבודתי אני מזדמן לקהילות יהדויות ברחבי ארה"ב. שם תופעת המרדנות האורתודוכסית הינה תיקה וניתן כבר לבחון אותה בפרספקטיבה של שנים.

שם לא רק שמתבננים בטלוויזיה בטלנובלות וכדומה, אלא אפשר שכמחנת בת־מצוה – שולחים את הבת עם כרסיסים להצנה בבתיחדי. אמרה לי קרובתי שבנה נשא את היהדות זה מכבר – "בשבילנו חשבנו שנוכל להנות מכל העול־מות. גם יהדות וגם תרבות אמריקנית ועכשיו אנו רואים שכל זה הבל" אותה אשה שאמרה זאת בכאב רב, כבראה כבר לא תראה נחת יהדות מבנה. האם אנ־חנו נלמד את מוסר ההשכל מכרה?

schiffs@013.net.il